

„Dlouholetý spolupracovník Památníku Lidice, autor literatury faktu Přemysl Veverka, obdržel před několika týdny prestižní Mezinárodní cenu Egona Erwina Kische za celoživotní dílo. Toto ocenění nebývá udělováno příliš často a mezi jeho nositele patří například Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund, Vojtěch Zamarovský nebo Jaromír Tomeček.“

Tak zněla loni na podzim oficiálně vydaná zpráva. Mně připomněla dávného spolupracovníka, a snad mohu říci i kamaráda, jehož osobitá poetika mě vždycky brala za srdce. Když jsem jako „náctiletá“ začínala psát romantické sloupky do benešovského týdeníku Jiskra, nemohla jsem tušit, že o pár let dříve začínal lyrickými sloupky svou novinářskou a spisovatelskou dráhu i on. Vedla však přes obor naprosto jiný – původně měl být stavařem.

„Pocházím ze stavařské rodiny, můj dědeček byl zedník, můj otec stavař a já měl být stavební inženýr. Bydleli jsme v Teplicích, otec mi zemřel rok před maturitou ve 44 letech. Chtěl jsem splnit jeho přání, a tak jsem se přihlásil na stavební fakultu ČVUT a byl jsem přijat. Hned v prvních dnech jsem věděl, že to není nic pro mne. Začal seminář, asistent rozhrnul velkou tabuli a řekl: ‚Tady je první průměrná, vidíte ji? Tady je druhá průměrná, vidíte ji? A tady je třetí průmětná – vidíte ji taky?‘ Já ji neviděl, a tak jsem pochopil, že tam nemám co dělat. Maminka byla nešťastná, že jsem zběhnul ze studií, ale tak to nebylo. Půl roku jsem pracoval a pak mne přijali na filozofickou fakultu.“

Tam tehdy vycházel časopis s názvem Univerzita Karlova a řídil ho Petr Pithart, tehdy student práv. Přemysl Veverka začal brzy publikovat i tam, chtěl být básníkem.

„V tom časopise jsem publikoval svou první báseň, jmenovala se Řeka. V ročníku se mnou byl Antonín Brousek, také tam psal, o něco výš studovali Josef Hanzlík, Pavel Šrut, Jiří Gruša. S Pepíkem Hanzlíkem jsme bydleli na koleji, byli jsme velcí kamarádi, on už tenkrát vydal Lampu, svou první knihu. Já jsem napsal několik sbírek, ale nebylo to ono, a já zběhl od poezie k novinářině.“

Na fakultě v té době studovala také skupina novinářů – Petr Krul, Zdeněk Bouček, budoucí významný rozhlasový redaktor, a další. Studenti se rozhodli vydávat celorepublikový časopis pro mladou inteligenci a doba jim přála, tak vznikl Student, do jehož redakce po dalších peripetiích zamířil i Přemysl Veverka.

„Fakultu jsem ukončil v roce 1962 a měl jsem jít učit na umístěnku. Už během studií jsem brigádníčil v Plameni, lektoroval jsem články, psal. Vedoucí katedry profesor Buriánek to o mně věděl, ale tenkrát rozhodovaly umístěnky – a já jsem měl jít učit někam mimo Prahu. Řekl jsem vedoucímu katedry, že učit nemůžu, že chci být v novinách. Poradil mi malou lest – abych na rok přerušil studium, poslední ročník jsem měl ukončený, a po roce udělal diplomku a státnice. Tím bych se mohl vyhnout umístěnce.

Tak jsem to udělal. Vrátil jsem se domů do Teplic a pracoval nejdříve v okresních novinách Jiskra a potom v závodním časopise Těžba, určeném pro mostecké doly. Z tohoto období se zachoval jeden můj výrok. Kluci z Prahy psali, že začínají dělat Studenta, abych přijel, že se mnou počítají. A já jsem jim napsal telegram, který se stal pověstným a dokonce byl publikovaný: ‚Dělám ještě jedno číslo. Pak přijedu.‘ A tak jsem se stal spoluzakladatelem Studenta, který začal vycházet v roce 1965.“

Konec 60. let přinesl Přemyslu Veverkovi krásnou práci. Ve Studentovi měl svou rubriku, která byla velmi oblíbená – Klekátko Přemysla Veverky. Jenže v roce 1967 za ním přišli redaktori Mladého světa – reportér Rudolf Křesťan a fotograf Leoš Nebor – a nabídli mu práci v tomto tehdy renomovaném časopise pro mladé.

„Podlomila se mi kolena, nastala nejkrásnější etapa mého života. V Mladém světě byla úžasná parta – Rudolf Křesťan, Eda Kriseová, Karel Hvízdala, fotograf Hucek, Jirka Janoušek. Byla tam přátelská nezávistivá atmosféra, měl jsem tam hodně prostoru a byla to krásná práce. V letech 1967 a 1968 to byl podpultový časopis. Vycházel vždy koncem týdne a dva z nás jsme v den expedice šli do tiskárny na Smíchov pro redakční výtisky. A jak jsme šli s tím balíkem ze Smíchova pěšky po Národní a dál ulicí 28. října, kde bylo plno bister, lidé nám brali časopis z rukou a platili panáky. Takže jsme přišli do redakce sice s malým počtem výtisků, ale zato ve veselé náladě.

Pak přišel srpen 1968, krátce nato rozmetali celou redakci, mě přeřadili do nakladatelství, kde jsem pracoval jako nakladatelský redaktor. Redigoval jsem poezii, dokonce jsem

založil edici prvotin Kroky, kde vydali své první knihy například Jaroslav Holoubek a řada dalších.“

Z nakladatelství se Přemysl Veverka vrátil k časopisům, působil v Pionýru jako zástupce šéfredaktora. Říká, že časopis se sice jmenoval hrozně, ale byl to kvalitní literárně-kulturní magazín pro starší děti. V té době začal psát prózu. Jeho první publikovaná práce se jmenuje Modré světlo, novela vychází z autobiografických zážitků a vyšla ve sbírce Příklad ke mně, když přší. Druhou knihou bylo Místo pro tři, kterou vydalo nakladatelství Melantrich. A protože rád zkoušel nové vody, rozhodl se být televizním dramaturgem.

„V roce 1982 jsem nastoupil do Československé televize jako dramaturg Hlavní redakce dramatického vysílání. Bylo to něco nového, pěkná práce, měl jsem na starosti také historické hry, spolupracoval jsem se zajímavými lidmi, spisovateli, potkával se s krásnými herečkami.

Ale přišel další převrat, rok 1989 a já jsem začal pracovat v Demokratovi. Noviny vydávala sociální demokracie a já jsem tam měl na starosti parlamentní zpravodajství. Byla to velmi náročná práce, musel jsem být neustále v kontaktu s poslanci, snídal jsem s nimi, trávil celý den ve sněmovně.

Během té doby jsem napsal v prostředí parlamentu crazy detektivku, trochu spíš parodii. Poslanci tam vystupují pod naprosto zřetelnými jmény, která připomínají jejich identitu. Například Miloš Zeman se tam jmenuje Miloš Vladyka, Pavel Dostál Pavel Obdržel, jsou tam redaktorky Růžového práva a podobně. A protože mě tehdy zcela neznámý poslanec Miloš Zeman zaujal na jednání svými bonmoty, zašel jsem za ním a požádal ho, aby mi napsal úvod. On ho napsal, a to velmi vtipně.“

Přemysl Veverka z parlamentu odešel, práce byla velmi náročná a čas člověk nezastaví. Jeho veslo převzal mladý Alexandr Mitrofanov. Ale protože jeho duše je tvůrčí a osobnost neposedná, nebavilo ho sedět se založenýma rukama. Vymyslel projekt a začal pro jednu významnou taxikářskou firmu vydávat Taxi žurnál. Firma měla bonus pro zákazníky – nastoupili do auta a dostali časopis, v němž se psalo, co se kde v Praze děje, kam stojí zato jít za kulturou, zábavou, kde se dobře najíst.

Jenže brzy nato přišel Foibos a Dotyk. A poté Umění a byznys. A Přemysl se vrátil ke svým kořenům – umění, kultura a jeho svébytná poetika, s níž přistupoval i k reportážím či k rozhovorům s umělci a byznysmeny.

„V agentuře Foibos jsem začal začátkem devadesátých let řídit Dotyk. Byl to hezký časopis, který popularizoval umění a kulturu. Tenkrát mnoho věcí začínalo znovu, hledaly se peníze na nové nezávislé projekty, a dělat časopis, který bude o takových projektech psát, bylo záměrem Foibosu. V druhé polovině devadesátých let jsem přešel do vydavatelství Roof a řídil podobný časopis Umění a byznys. Ten propojoval svět kultury se světem obchodu. Psal o manažerech a podnikatelích, kteří financovali kulturní aktivity, včetně vydávání knih a hudby. Určitě to byl zajímavý projekt a několik let fungoval, ale časem byl odsunut na vedlejší kolej, a když přestal vycházet, rozhodl jsem se, že už psát nebudu.“

Tehdy měl rozepsanou knihu o Karlu Vágnerovi Karel Vágner, nejen mistr basů. Když ji dopsal, chtěl skončit. Ale jeho předsevzetí mu naštěstí dlouho nevydrželo – a nasměrovalo ho do tehdy ještě trochu stojatých vod české historie.

„Koncem 90. let jsem se odstěhoval z Prahy na Kutnohorsko a rok se hrabal v hlíně. Právě když mě to přestávalo bavit, mě moje přítelkyně seznámila s jedním Romem, stále mě přemlouvala, abych o nich něco napsal. Když začal vyprávět, moc mě to zaujalo a najednou začali chodit další. Seznámil jsem se s doktorem Ščukou, který mě požádal, abych učil češtinu na romské soukromé sociálně-právní škole v Kolíně. Já, který jsem se po studiích učení vyhýbal! Ale byl jsem tam rok, učil jsem maturitní třídu a zažil jsem tam úžasné věci.

Výsledkem byla kniha Skoky do světla, v níž děkuji i svým tehdejšími studentům, od nichž jsem se hodně dozvěděl.“

Přemysla zavála jeho další životní etapa do Tábora. Nikoho tam neznal, ale brzy se mělo všechno změnit. Na besedě v muzeu v Milevsku se setkal se spisovatelem Romanem Cílkem a Karlem Richtrem, kteří ho vybídli, aby vstoupil do Kalfu (Klub autorů literatury faktu). Brzy ho koptovali do výboru a v roce 2006 se stal členem poroty vědomostní soutěže pro mládež, kterou pod názvem Lidice pro 21. století začal tehdy pořádat Památník Lidice.

„S ředitelem památníku Miloušem Červencem jsem se velmi dobře znal z 90. let. A když jsem se s ním znovu setkal, nabídl mi, abych pro Památník psal. Myslel jsem, že půjde o pár článků do novin, měsíc, dva, práce, a tak jsme v září toho roku přijeli s mou věrnou psí kamarádkou Bárou do Lidic. Dopadlo to tak, že jsem tam zůstal nepřetržitě téměř dva roky. Pietní území na mě zapůsobilo téměř magicky. Brzy jsem věděl, kde který dům stál a kdo tam bydlel, a i když to zní divně, když jsem se tam procházel, měl jsem pocit, že lidi z baráček vycházejí a že se spolu bavíme. A napsal jsem první lidickou knížku Jak se chodí do Lidic a vzápětí nato druhou Poutníkův lidický průvodce.“

Pak Památník převzal do správy pietní území Ležáky a já jsem napsal Lásku a smrt na potoce Ležák. Potom přibyl památník Lety, cikánský tábor, já jsem měl k Romům blízko již z předcházející práce na Kutnohorsku, tak jsem napsal novelu Jdou do nebe. Společně s Karlem Richtrem a Romanem Cílkem jsme zpracovali na motivy obcí vypálených nacisty Hlasy z hořících domů.“

Romská problematika se promítla i do jedné z nedávných knih Přemysla Veverky Nelehká cesta za snem, příběhu českého četníka Františka Kánského, který byl dozorcem v cikánském táboře v Letech, ač měl o svém životě úplně jiné představy. Právě za tuto knihu obdržel další ocenění.

Jak běžely roky, Přemysl Veverka byl v Lidicích jako doma, až se sem natrvalo přestěhoval. Letos v květnu jsme křtili jeho další knihu na motivy lidského utrpení, která citlivě kombinuje fakta se smyšleným příběhem – Věčné údolí Javoříčka vyšlo k tragické události, kterou obyvatelům této obce přinesl konec 2. světové války.

A jeho práce pokračuje dál. Nejlépe to při předání ocenění vyjádřil jeho kolega, spisovatel Karel Richter:

„... S hrdiny jeho knih můžeme snít, prožívat lásku i nenávisť, putovat s nimi jejich životy, pocítit tvrdé rány osudu, strach z blízkosti nepřítele, ale také se těšit z naplnění tužeb jím vykreslených postav či navštívit dobu, kterou – někdy pro její krutost našťestí – známe jen z dějepisu. Knihy jsou úžasné právě v tom, že nabízejí bezpočet příběhů, které bychom za jeden jediný život, který je nám na této zemi dán, sotva prožili. Zvláště, pocházejí-li z tvůrčí dílny zkušeného autora literatury faktu, jakým Přemysl Veverka bezesporu je, nás obrovsky obohacují. Jeho dílo čtenáři nabízí prostor k zamyšlení nad sebou samým. Může v něm hledat a nacházet podobnosti s vlastním životem či řešením situací, s nimiž si sám nedovede poradit. Je plné inspirace a naděje i povzbuzení – jdi, člověče, za svým snem. A neměj z toho strach. „Píšu, zřejmě i proto, že nic

jiného neumím,“ prohlásil v jednom interview Přemysl Veverka. Cena za celoživotní dílo, kterou dnes převezme, ještě neznamená, že s oblíbenou dýmkou usedne do křesla a tvůrčí invenci pošle do důchodu. Přemku, neměň profesi a piš dál!“

Jindra Svitáková, foto: archiv Přemysla Veverky

Poznámka autorky:

Když jsem se s Přemkem loni na podzim a letos v předjaří setkávala nad jeho knihami i stránkami Historického kaleidoskopu, ještě plánoval další práci. Měl rozepsanou knihu pro Památník Lidice a články pro Národní osvobození. Říkal, že ředitel památníku již plánuje křest knihy a že ji musí dopsat. Ráda bych mu bývala věřila, ale viděla jsem, jak křehne a jeho nemocné tělo ho přestává poslouchat. Kniha zůstala rozepsaná a naše přání: Přemku, piš dál! se uzavřelo v neděli 3. dubna 2016. Dnes, deset dní poté, jsme se s ním naposledy rozloučili.

Čest jeho památce.

13. 4. 2016

`{phocagallery view=category|categoryid=74|limitstart=0|limitcount=0}`